

Oslo

Planstrategi for Oslo kommune 2020-2023

Vedtatt av Oslo bystyre
18. november 2020 (sak 318)

Innhold

1. Innledning	3
En grønnere, varmere og mer skapende by, med plass til alle	4
Medvirkning til planstrategien	4
2. Plansystemet i Oslo kommune	5
Kommuneplanen er øverste styringsdokument	5
Et mangfold av planer	5
Struktur og oversikt i Oslo kommunes sentrale planer	6
3. Rammer for planleggingen i Oslo kommune	7
FNs bærekraftsmål	7
Folkehelseperspektivet i planleggingen	8
Samarbeid mellom staten og Oslo kommune	8
Den regionale sammenhengen.....	9
Medvirkning i kommunens planarbeid.....	11
4. Vurdering av behovet for ny kommuneplan	12
5. Byens utfordringer og kommunens planbehov	13
En grønnere by	14
Strategiske plangrep for en grønnere by	16
En varmere by	17
Strategiske plangrep for en varmere by	20
En mer skapende by	21
Strategiske plangrep for en mer skapende by	22
En by med plass til alle	23
Strategiske plangrep for en by med plass til alle	25

PLANSTRATEGI FOR OSLO KOMMUNE 2020-2023

1. Innledning

Hvert fjerde år, innen ett år etter at et nytt bystyre er valgt, skal kommunen ifølge plan- og bygningsloven utarbeide en planstrategi. Det innebærer å gjennomgå alle sentrale planer som er gjeldende, og vurdere hvorvidt de skal opprettholdes, rulleres eller fases ut, og å vurdere hvilke nye plan- og utredningsbehov kommunen har, sett i lys av ny politikk og utfordringer vi står overfor som kommune og bysamfunn.

Planer er et viktig virkemiddel for operasjonalisering av politikk, og skal gi grunnlag for beslutninger og gjennomføring. I Oslo kommune skal vi ha oppdaterte og aktuelle planer. Planene i kommunen skal være aktive dokumenter som det styres etter. Samtidig er det viktig at planleggingen skal være behovsstyrt og ikke gjøres mer omfattende enn nødvendig.

Planstrategien viser hvilke planer kommunen har behov for og vil prioritere de neste fire årene. I løpet av forrige bystyreperiode ble det vedtatt en rekke nye planer. Planstrategien omtaler i hovedsak nye plangrep og kunnskapsbehov for inneværende bystyreperiode. En oversikt over gjeldende planer finnes på www.oslo.kommune.no/sentrale-planer-og-styringsdokumenter. Planstrategien omtaler også viktige føringer og prinsipper for planleggingen i Oslo kommune, som skal følges opp i videre planarbeid.

Hva er en planstrategi?

Ifølge plan- og bygningsloven (pbl § 10-1) skal Oslo kommune vedta en ny planstrategi innen ett år etter at nytt bystyre er konstituert. En planstrategi er en strategi for planleggingen i kommunen og skal angi hvilke planoppgaver kommunen skal prioritere i fireårsperioden.

Gjennom arbeidet med ny planstrategi skal kommunen vurdere utviklingstrekk, utfordringer og muligheter for byen, og gi en systematisk vurdering av planbehovene slik at kommunen bedre kan møte de aktuelle utfordringene og legge til rette for ønsket utvikling. Planstrategien skal ifølge loven ta stilling til om kommuneplanen skal revideres.

Planstrategien omtaler planer som er vedtatt av byrådet eller bystyret. Planstrategien er retningsgivende for kommunens arbeid. Den har ingen direkte rettsvirkning for innbyggerne. Oslo kommune har fylkeskommunal myndighet og funksjoner, og Oslos planstrategi er derfor også en regional planstrategi (pbl kapittel 7). Kommunen følger prosesskravene til regional planstrategi i utarbeidelsen og når det gjelder offentlig ettersyn og høring.

Publikasjonen Oslotrender (www.oslo.kommune.no/politikk/kommuneplan/oslotrender/) ble utarbeidet høsten 2019. Oslotrender samler oppdatert statistikk om kommunens sektorer og tjenesteområder og har vært et sentralt faktagrunnlag for planstrategien.

Publikasjonen Oslohelse beskriver kommunens folkehelseutfordringer, og danner også faktagrunnlag for planstrategien (<https://www.oslo.kommune.no/statistikk/oslohelse/>).

En grønnere, varmere og mer skapende by, med plass til alle

Byrådet har tre hovedprioriteringer for de neste årene: Arbeid til alle, kampen mot klimaendringene og tiltak for sosial utjevning. Byrådsplattform 2019-2023 understreker at byrådet vil fortsette jobben for å skape en grønnere, varmere og mer skapende by, med plass til alle. Dette er også visjonen i den gjeldende kommuneplanens samfunnsdel. Planstrategien er strukturert etter de samme temaområdene.

Medvirkning til planstrategien

Planstrategien ble sendt på offentlig høring og lagt ut til offentlig ettersyn i perioden 14. mai til 1. juli 2020. I tillegg ble det sendt ut varsel om oppstart av arbeidet og mulighet til å komme med tidlige innspill i februar 2020, og det har vært eget møte med Viken fylkeskommune for en gjensidig orientering om arbeid med planstrategi og hvordan felles, regionale planer håndteres framover. I tillegg er det gitt egen informasjon om planstrategien til de sentrale brukerrådene, samt til andre sentrale aktører/enheter i kommunen.

Kommunen mottok 63 høringsinnspill til planstrategien. De fleste av høringsinnspillene kom fra statlige myndigheter og kommunens egne virksomheter og bydeler. I tillegg kom det innspill fra interesseforeninger. Høringsinnspillene inneholdt en rekke positive vendinger knyttet til planstrategidokumentet som helhet. Mange aktører støtter enkeltgrep og kommende planer som beskrives, og ønsker å bidra i det videre planarbeidet. Noen av innspillene hadde konkrete forslag til endringer i planstrategien, eller konkrete forslag til planer som bør utarbeides. Høringsinnspillene spenner tematisk vidt.

Alle høringsinnspill som kom i løpet av perioden med offentlig ettersyn og høring, er kommentert og vurdert. En del temaer og omtaler er justert, og enkelte forslag til planer er tatt inn i planstrategien som følge av innspillene som kom. Mange temaer og innspill er svært relevante i det videre planarbeidet i kommunen, og vil tas med i det videre arbeidet. Kommunen takker for gode og relevante innspill til planstrategien og det videre planarbeidet!

2. Plansystemet i Oslo kommune

Kommuneplanen er øverste styringsdokument

Kommuneplanen er det øverste styringsdokumentet i kommunen. Den angir det overordnede og langsiktige målbildet for kommunen og skal gi retning til utviklingen. Andre planer skal bidra til å gjennomføre målene den setter. Kommuneplanen har en samfunnsdel og en arealdel, som sammen skal ivareta både kommunale, regionale og statlige mål, interesser og oppgaver (plan- og bygningsloven § 11-1). I Oslo kommune utgjør økonomiplanen med årsbudsjetter kommuneplanens handlingsdel. Økonomiplanen skal minimum omfatte de fire neste budsjettårene. Den skal inkludere hele kommunens virksomhet og gi en realistisk oversikt over sannsynlige inntekter, forventede utgifter og prioriterte oppgaver i planperioden.

Den gjeldende kommuneplanens samfunnsdel handler om hvordan Oslo kommune skal utvikle tjenestene, legge til rette for en god og bærekraftig samfunnsutvikling og løse oppgavene best mulig fram mot 2040. De overordnede målene er at Oslo skal bli en nullutslippsby og en pådriver i klima- og miljøpolitikken. Videre skal kommunen ha bred innsats for å redusere sosial ulikhet og legge til rette for at alle skal få delta på viktige samfunnsarenaer. Samfunnsdelen omtaler også mål om å tilrettelegge for økt boligbygging og næringsutvikling.

Byutviklingsstrategien, som er del av kommuneplanens samfunnsdel, viser sammenhengen mellom mål og strategier i samfunnsdelen og ønsket arealbruk. Kommuneplanens arealdel dekker hele kommunens areal, og setter rammer for framtidige tiltak og arealbruk, og hvilke viktige hensyn som må ivaretas. Arealdelen er juridisk bindende, og skal utarbeides som et robust rammeverk for utbygging og vern for både offentlige og private aktører. Arealdelen er grovmasket og overordnet, og planens bestemmelser skal gi langsiktige rammer for arealbruk og for byutviklingen.

Kommuneplanens arealdel er grunnlag for alle påfølgende planer og prosjekter. Områdereguleringer utarbeides av kommunen der det er behov for å gi mer detaljerte områdevisse avklaringer av arealbruken. På grunnlag av overordnede planer, føringer og retningslinjer utarbeides detaljreguleringer av private og offentlige aktører, for nærmere avklaring av rammer for utbygging og vern.

Et mangfold av planer

I tillegg til kommuneplan og økonomiplan utarbeider kommunen en rekke andre planer på ulike temaområder og for ulike sektorer. I Oslo kommunes parlamentariske styringssystem har byrådet og de enkelte byrådene innen sine områder, ansvaret for at bystyrets vedtak blir satt ut i livet. Byrådet fremmer forslag til bystyret om planer det er behov for i styringen av kommunen. Dette skjer gjennom byrådssaker. I noen tilfeller legges det opp til at slike planer vedtas av bystyret, mens det i andre tilfeller legges opp til at planen tas til orientering. Hva som er den mest hensiktsmessige behandlingsmåten, vurderes konkret i det enkelte tilfellet.

På noen områder krever byens komplekse utfordringer at kommunen lager overordnede og tverrsektorielle planer i tillegg til kommuneplanen. Gjennom arbeid på tvers av sektorene kan kommunen bedre ressursbruken og utnytte felles kompetanse i kommunen. For eksempel legger klimastrategien føringer for hele kommunens arbeid for å nå målene om reduksjon i klimagassutslippene. På samme måte krever folkehelseplanen og de overordnede målene som settes for folkehelsearbeidet, samarbeid på tvers av sektorer og nivåer i kommunen.

I tillegg til planer med et overordnet og strategisk siktemål har kommunen planer for sine ulike sektorer og tjenester. Kommunens virksomheter styrer dessuten sin oppgaveløsning og ressursbruk med egne administrative planer eller planliknende dokumenter. Bystyret fastlegger rammene, gjennom blant annet overordnede planer og økonomiplanen.

Struktur og oversikt i Oslo kommunes sentrale planer

I planstrategi for Oslo kommune 2016-2019 ble det skissert et behov for en gjennomgang av eksisterende planer: «Byrådet ser det som en viktig oppgave å gjennomgå mangfoldet av planer for å rydde og forenkle plansystemet. Det er viktig å klargjøre hvilke typer planer man har og hvilke en ønsker å videreføre i samme form, rullere, revidere eller oppheve.»¹ Det har derfor blitt foretatt en gjennomgang av planmangfoldet og plansystemet på sentralt nivå med hensikt å rydde, forenkle, effektivisere og tilgjengeliggjøre planene.

Gjeldende overordnede planer behandlet av byrådet og/eller bystyret finnes nå på nettsiden www.oslo.kommune.no/sentrale-planer-og-styringsdokumenter.

Oslo kommune vil framover operere med i hovedsak tre plantyper:

- **Strategi:** Overordnet plan med klare formål og langsiktige veivalg, uten tiltak.
- **Temaplan:** Mer omfattende plan på et detaljert temaområde. Brukes når det er behov for en bredere drøfting og presentasjon av satsingsområder, mål og tiltak.
- **Handlingsplan:** Angir gjennomføring av overordnede strategier eller mål, og konkretiserer tiltak.

I det videre arbeidet med planer, er det viktig å ha bevissthet rundt hvilke planer det faktisk er behov for. Planleggingen skal være behovsstyrt, og kommunen skal ikke ha et unødvendig stort planmangfold.

For å sikre bærekraftig kommuneøkonomi og at planer får reell betydning, er det avgjørende at planer og tiltakene som skisseres, er finansiert. Det skal synliggjøres i plandokumentet hvordan tiltak skal finansieres. Det er helt vesentlig å ha bevissthet rundt de økonomiske konsekvensene av planer som vedtas.

Planene følges opp og realiseres av flere ulike aktører i kommunen, avhengig av hvilken sektor planen angår. Gjennom årsberetninger, budsjettrapportering og annen rapportering fra virksomheter og bydeler, ser man systematisk på gjennomføringen av planene og resultater av disse.

¹ Planstrategi for Oslo 2016-2019, Planprogram for revisjon av kommuneplanen, vedtatt i Oslo bystyre 14.12.2016, sak 357, s.6

3. Rammer for planleggingen i Oslo kommune

Oslos planlegging foregår innenfor rammer som settes i plan- og bygningsloven, og forutsetninger som skapes av Oslos rolle som kjerne og nav i en storbyregion og landsdel. Oslo og storbyregionen er også avhengig av staten, som ivaretar viktige regionale og nasjonale oppgaver i hovedstadsregionen og setter rammer med regelverk og økonomiske prioriteringer. Planleggingen i Oslo skal etter plan- og bygningsloven være samstemt med krav i andre relevante lover og regelverk. Gjennom planleggingen skal kommunen også bidra til sosial, økonomisk og miljømessig bærekraft, i tråd med FNs bærekraftsmål. Kommunen skal også ta hensyn til nasjonale minoriteter og urfolk i planleggingen, og legger blant annet samarbeidserklæring mellom Oslo kommune og Sametinget til grunn for arbeidet.

Planene i Oslo kommune skal legge til rette for at det tas gjennomtenkte og velbegrunnede beslutninger. Plansystemet i kommunen skal være oversiktlig, og det skal være enkelt å få informasjon om, og å delta i kommunens planprosesser.

FNs bærekraftsmål

I Oslo kommune er FNs 17 bærekraftsmål en sentral del av grunnlaget for samfunns- og arealplanleggingen. Bærekraftig utvikling handler om å ta vare på behovene til mennesker som lever i dag, uten å ødelegge framtidige generasjoners muligheter til å dekke sine. Bærekraftsmålene reflekterer de tre dimensjonene i bærekraftig utvikling: klima og miljø, økonomi og sosiale forhold.

Oslo styrer i dag etter en kommuneplanens samfunnsdel vedtatt i januar 2019, Vår by Vår framtid. Visjonen i kommuneplanen er helt i tråd med FNs bærekraftsmål – mot 2040 skal vi jobbe mot en grønnere, varmere og mer skapende by, med plass til alle. Kommuneplanen inneholder en rekke målformuleringer som alle er samstemt med innholdet i FNs bærekraftsmål. Strategier, temaplaner og handlingsplaner i kommunen skal bidra til å følge opp og konkretisere de mer overordnede målene fra kommuneplanen, og kommunen har en rekke sentrale planer som skal bidra til å nå bærekraftsmålene.

Et helhetlig system for å vurdere om tiltakene bidrar til måloppnåelse

FNs bærekraftsmål består av 17 hovedmål og 169 delmål, som dekker svært mange samfunnsområder. Oslo kommune er en kompleks organisasjon, med bydeler og en rekke etater og virksomheter. Innsatsen som gjøres i de ulike delene av kommunen, store og små tiltak, skal sammen bringe byen nærmere de målsettingene som er satt for en bærekraftig utvikling. I tillegg kommer innsatsen som næringsliv og det sivile samfunn bidrar med. For å vurdere hvor langt kommunen er kommet i å nå bærekraftsmålene er det viktig å se på den samlede innsatsen, og ha en helhetlig tilnærming til arbeidet framover.

For å vurdere om vi lykkes med innsatsen som gjøres, vil kommunen i inneværende bystyreperiode delta i et utviklingsarbeid i regi av KS, der det skal etableres et måleverktøy. Måleverktøyet vil være et sett statistiske indikatorer som over tid gir informasjon om utvikling, og hvorvidt den samlede innsatsen på ulike samfunnsområder har ønsket virkning. Indikatorsettet vil samle all vesentlig statistikk, slik at miljømessig, økonomisk og sosial utvikling kan sees i sammenheng. Arbeidet med indikatorer vil samordnes på tvers av kommunens ulike virksomheter. Kommunen vil vurdere hvordan indikatorene kan tas i bruk for å måle resultater og prioritere innsatsområder. Kommunen vil tilpasse indikatorarbeidet til

rapporteringsordningene som allerede eksisterer for å unngå for stor rapporteringsbyrde for kommunens virksomheter.

Vurdering av bærekraft i planleggingen er helt sentralt

Kommunen vil sørge for at planleggingen også framover skal bidra til at bærekraftsmålene nås. Nye planer som produseres i Oslo kommune skal omtale hvordan de forholder seg til mål i kommuneplanens samfunnsdel og hvordan de bidrar til å nå FNs bærekraftsmål. Når kommunen utarbeider planer, skal foreslåtte tiltak og virkemidler være tilstrekkelig utredet. Det skal vurderes hvilke prinsipielle spørsmål tiltakene reiser, samt hva som er positive og negative virkninger av tiltakene som foreslås. I planarbeidet skal kommunen vurdere spørsmål om hvilke miljømessige, økonomiske og fordelingsmessige konsekvenser forslagene vil få, altså hvorvidt forslagene er bærekraftige. Slike vurderinger øker bevisstheten om sammenhengen mellom økonomi, miljø og sosiale forhold. Kravene til utredningsarbeid og ressurser som brukes i planarbeid, må imidlertid stå i forhold til hvor omfattende de foreslåtte tiltakene er.

Folkehelseperspektivet i planleggingen

Kommunens planlegging skal bidra til en samfunnsutvikling som fremmer folkehelse og utjevner sosiale helseforskjeller, i henhold til folkehelseloven. Grunnlaget for god helse og trivsel i befolkningen skapes i hovedsak på andre arenaer enn i helsesektoren.

Folkehelseperspektivet og hvordan kommunen kan bidra til å løse sentrale folkehelseutfordringer, skal vurderes i alle planer. De viktigste utfordringene og ressursene i Oslos folkehelsearbeid, og hvordan de er fordelt mellom bydeler, blir presentert i oversiktsdokumentet Oslohelsa. Oslohelsa skal sammen med Oslostrender ligge til grunn for mål, planer og tiltak i kommunens folkehelsearbeid. Det skal utarbeides en overordnet folkehelsestrategi for Oslo i løpet av inneværende bystyreperiode.

Samarbeid mellom staten og Oslo kommune

Kommunen har stor frihet når det gjelder bruk av planer for å planlegge og styre sin virksomhet. Samtidig skal planarbeidet forholde seg til de nasjonale forventningene til regional og kommunal planlegging. Forventningene vedtas av regjeringen hvert fjerde år. I nasjonale forventninger for perioden 2019-2023 legger regjeringen vekt på at vi står overfor fire hovedutfordringer som kommunen spiller en nøkkelrolle i å løse:

- Å skape et bærekraftig velferdssamfunn
- Å skape et økologisk bærekraftig samfunn gjennom blant annet en offensiv klimapolitikk og en forsvarlig ressursforvaltning
- Å skape et sosialt bærekraftig samfunn
- Å skape et trygt samfunn for alle

Statens rolle i Oslo er viktig for byens utvikling på flere måter. Oslo universitetssykehus HF har store utbyggingsplaner, som både påvirker byutviklingen og tjenestetilbudet. I samarbeid med staten utarbeider kommunen program for områdesatsinger, blant annet for Groruddalen. Når det gjelder finansiering av investeringer og drift av kollektivtransport, arbeidet med Oslopakke 3 og Nasjonal transportplan, er Oslo avhengige av å finne gode løsninger sammen med Viken fylkeskommune og staten. Også i planleggingen på andre områder er det nødvendig med godt samarbeid mellom Oslo kommune og staten. Dette gjelder blant annet på helseområdet, i arbeids- og velferdspolitikken, innen høyere utdanning og forskning, og for å finne gode

løsninger på klimautfordringene. Kommunen er opptatt av at det skal være god dialog mellom kommunen og andre aktører på ulike samfunnsområder.

Den regionale sammenhengen

Regionalt samarbeid gir føringer for Oslos planlegging. Økende integrasjon i hovedstadsregionens bolig- og arbeidsmarked viser at Oslo kommune er avhengig av et godt samarbeid med sine naboer. Oslo og Viken har viktige berøringspunkter i oppgaver knyttet til for eksempel areal og transport, kystsonen, masseforvaltning, vannforvaltning, mobilitetsutvikling, kollektivtransport, klima- og energi, idrett- og friluftsliv, samt kompetanse og læreplasser, og det er viktig med samarbeid om dette i regionen. Samarbeid foregår på mange nivåer og langs flere akser – med Viken, samarbeidsalliansen Osloregionen og i Østlandssamarbeidet. Oslo ønsker å videreføre god dialog og samarbeid om ulike planspørsmål med aktører i regionen.

Regional plan for areal og transport i Oslo og Akershus

Oslos planlegging og utvikling må støttes opp av gode planer for regionen som helhet. Den regionale planen for areal og transport i Oslo og Akershus ble vedtatt av Oslo bystyre og Akershus fylkesting i desember 2015. Planen danner en felles, forpliktende ramme for planlegging i Oslo og Akershuskommunene i Viken. Planens mål og strategier knytter seg til et mer konsentrert utbyggingsmønster og en større satsing på kollektivtransport, sykkel og gange, der nullvekstmålet ligger til grunn.

Planen definerer en regional areal- og transportstruktur som skal prioriteres av stat, fylke og kommuner, og ligger til grunn for videre samarbeid og investeringer. Planen fastslår areal- og transportstrategier og et sett av retningslinjer som skal styre utviklingen. Oslo by skal videreutvikles som landets hovedstad, nasjonalt knutepunkt for transport, og tyngdepunkt for næringsutvikling. Planen bygger på Oslos byutviklingsprinsipper og angir at veksten utenfor Oslo skal tas i regionale byer, i det fastsatte regionale bybåndet og i prioriterte lokale byer og tettsteder. Utenom prioriterte vekstområder skal det bare legges til rette for vekst som kan vedlikeholde stabile bomiljø.

Den regionale planen legger nødvendige føringer for en langsiktig og bærekraftig areal- og transportutvikling. Oslo kommune ønsker i den videre oppfølging av planen å videreføre det gode samarbeidet med nabokommuner i bybåndet og Viken fylkeskommune.

Osloregionens areal- og transportstrategi

Samarbeidsalliansen Osloregionen består av Oslo, 67 andre kommuner og 2 fylkeskommuner på Østlandet. Også for Osloregionen er det vedtatt en «Samordnet areal- og transportstrategi for Osloregionen» (vedtatt i april 2016). Planen inneholder mål og strategier for flerkjernet regional utvikling, miljøvennlige transportløsninger og godslogistikk. Strategidokumentet gir en felles ramme for planlegging på fylkes- og kommunenivå i Osloregionen, og for dialog med staten om nasjonale rammebetingelser. Oslo prioriterer å følge opp det strategiske samarbeidet i Osloregionen.

Regional plan for innovasjon og nyskaping for Oslo og Akershus- fram mot 2025

Oslo kommune og Akershus fylkeskommune har en felles regional plan for innovasjon og nyskaping fram mot 2025 (vedtatt i oktober 2015). Planen er videreført av det sittende byrådet og er fortsatt gjeldende med Viken fylkeskommune og de tidligere Akershuskommunene inntil nye planer legges og ny politikk vedtas.

Planen adresserer hvordan regionale myndigheter og virkemiddelapparat i samhandling med næringslivet kan tilrettelegge for næringsutvikling gjennom innovasjon og nyskaping. Dette er viktig for den regionale næringsutviklingen. Visjonen er at Oslo og Akershus skal være en av verdens mest bærekraftige, smarte og innovative regioner. Hovedmålet er å utnytte regionens vekst og utløse innovasjonspotensialet som ligger i forsterket samspill mellom bedrifter, forsknings- og kunnskapsmiljøer, talenter, kapital og offentlig sektor for å oppnå økt verdiskaping og konkurransekraft. Oslo kommune ønsker å videreføre det gode samarbeidet med Viken fylkeskommune i den videre oppfølgingen av planen. Det er også ønskelig å samarbeide når det i løpet at denne planperioden skal utvikles nye felles eller egne planer.

Medvirkning i kommunens planarbeid

Det er tverrpolitisk enighet om at innbyggere, organisasjoner, næringsliv og andre aktuelle aktører, skal få medvirke og si sin mening om planer som angår dem. Oslo kommune har vedtatt å være en foregangskommune på medvirkning, og jobber stadig med å forbedre medvirkningsarbeidet. Kommunens sentrale brukerråd er viktige i medvirkningsprosesser, og skal inkluderes i relevant planarbeid.

Kommunen vil at alle som ønsker det, får anledning til å involvere seg i planarbeid. Kommunen er særlig opptatt av å sikre barn og unges medvirkning, og vil benytte seg av barn og unges erfaringer og råd i ulike planprosesser. Tidlig dialog og samarbeid må til for at vi sammen skal finne løsninger på utfordringene kommunen står overfor, og gripe mulighetene som finnes. Gjennom medvirkning, engasjerte innbyggere og samarbeid får kommunen bedre innsikt i hva som rører seg, hva som er status og utfordringer, og hva som er gode grep framover. Innsikten er viktig for at planene kommunen lager skal bli relevante og for at tiltakene skal treffe behovene. En åpen prosess bidrar til at innbyggerne får innsyn i kommunens arbeid.

I medvirkningsarbeidet er det viktig at de som medvirker, forstår godt hva de har mulighet til å medvirke i, hvordan saksgangen er og hvordan innspillene blir behandlet. Informasjonen og spørsmålene skal formidles på en lettfattelig og tydelig måte. God informasjon skaper riktige forventninger blant innbyggerne som bidrar med innsikt og forslag. Kommunen ønsker å få så god innsikt som mulig før avgjørelser tas, og ønsker å

tilrettelegge for at det skal bli enda enklere å gi tilbakemeldinger på planforslag. Det arbeides blant annet med en utredning som skal vurdere hvordan medvirkningen kan styrkes i kommuneplanprosessen.

Høringer er en sentral del av medvirkningsarbeidet, og gir viktig innsyn i kommunens prosesser. Framover vil kommunen undersøke muligheten for å utvikle en felles, digital høringsløsning for hele kommunen. En slik høringsløsning vil bidra til bedre informasjon om planer som er på høring, og bedre mulighet til å stille spørsmål og si sin mening tilpasset den enkelte plan. Løsningen skal også gi oversikt over høringsprosessen, hvordan innspillene håndteres og når endelig plan forventes ferdigstilt. En digital løsning skal også bidra til mer effektive prosesser i kommunen og god bruk av ressurser.

4. Vurdering av behovet for ny kommuneplan

Med planstrategien skal bystyret hvert fjerde år vurdere behovet for å revidere kommuneplanen. Kommuneplan for Oslo 2018, samfunnsdel med byutviklingsstrategi, ble vedtatt 30.01.2019. Vurderingen er at kommuneplanens samfunnsdel opprettholdes som det øverste styringsdokumentet. Den juridisk bindende arealdelen av kommuneplanen vedtatt 23.09.2015, skal revideres. Arealdelen skal følge opp føringer gitt i samfunnsdelen og den tilhørende byutviklingsstrategien, samt byrådsplattformen og øvrige relevante bystyrevedtak.

Begrunnelsen for å opprettholde kommuneplanens samfunnsdel er at den dekker de sentrale satsingsområdene framover, og at samfunnsdelen og visjonen er godt forankret i bystyret. Visjonen for kommuneplanen er *En grønnere, varmere og mer skapende by, med plass til alle*. Kommuneplanens samfunnsdel handler om hvordan vi skal virkeliggjøre visjonen, hvordan Oslo kommune skal utvikle tjenestene, legge til rette for samfunnsutvikling og løse oppgavene best mulig fram mot 2040. I kommuneplanen beskrives mål om at Oslo skal bli en nullutslippsby og en pådriver i klima- og miljøpolitikken. Kommuneplanen har også mål om at kommunen skal bidra til å redusere sosial ulikhet, samt legge til rette for at alle skal få delta på de ulike samfunnsarenaene. Videre omtales mål om å tilrettelegge for økt boligbygging og næringsutvikling.

Kommuneplan 2018 dekker de sentrale temaene og satsingsområdene som byrådet vektlegger for de neste fire årene, og planen ble til gjennom en bred medvirkningsprosess. Den fungerer godt som et overordnet styringsdokument. Visjonen for kommuneplanens samfunnsdel er gjentatt i plattform for byrådssamarbeid mellom Arbeiderpartiet, Miljøpartiet de Grønne og Sosialistisk Venstreparti i Oslo 2019-2023, og både budsjettet og økonomiplan er nå bygget opp etter hovedtemaene i visjonen.

5. Byens utfordringer og kommunens planbehov

Oslo er en by i sterk vekst, og det er forventet fortsatt vekst de neste årene. Folkemengden i Oslo økte med 12 420 innbyggere i 2019. Fra 2008 til 2018 hadde Oslo en gjennomsnittlig årlig befolkningsvekst på i overkant av 10 000. Byen hadde per 1. januar 2020 693 494 innbyggere, og i 2040 forventer vi å være vel 814 000 innbyggere i Oslo.

Oslo har en ung befolkning, og en høyere andel av innbyggerne er i alderen 20-40 år enn i landet for øvrig. Sammenlignet med resten av landet har ikke Oslo en høy andel eldre, men fram mot 2040 forventes en dobling av personer over 80 år. Oslo er også en by med stort etnisk mangfold, og antallet innvandrere og norskfødte med to innvandrerforeldre er mer enn doblet siden årtusenskiftet. Denne gruppen utgjorde 34 prosent av byens totale befolkning i 2019.

Befolkningsveksten har store konsekvenser for kommunens oppgaver og prioriteringer. Veksten fordrer økt kapasitet i de fleste av kommunens tjenester, og store investeringer i sosial og teknisk infrastruktur. Kommunens økonomi setter de overordnede rammene for aktiviteter og tiltak. Infrastruktur, sykehjem, institusjoner, skolebygg, samt kultur- og idrettsanlegg utgjør de største investeringene. Store investeringsbehov gjør at lånegraden vil øke de neste årene.

Uforutsette hendelser, som utbruddet av koronapandemien vinteren 2020, påvirker mange av kommunens tjenester og gir store negative utslag i kommunens økonomiske handlingsrom. Alle sektorer er berørt av krisen, og kommunen er stilt overfor store utfordringer som krever tverrsektorielle løsninger. Koronapandemien vil også få langvarige konsekvenser for innbyggere og næringsliv i Oslo, og det forventes flere konkurser og langvarig økt arbeidsledighet som følge av perioder med nedstengning. Kommunen må bidra til å dempe utenforskap og sosiale forskjeller som oppstår i kjølvannet av krisen.

Koronapandemien innebærer også at kommunen må tenke nytt på mange områder. Smittevern, samfunnssikkerhet og beredskap blir en viktigere del av planleggingen enn tidligere. Videre planarbeid må ta innover seg de langsiktige samfunnsmessige konsekvensene av pandemien. Planene som skisseres i dette kapitlet og prioriteringer av tiltak og satsinger i planene, vil måtte vurderes opp mot kommunens økonomiske handlingsrom. Koronasituasjonen kan også påvirke innretningen og innholdet i planene, og avdekke behov for andre planer enn de som er skissert her.

Kommunens primære oppgave er å tilby gode tjenester til befolkningen innenfor de rammebetingelser som til enhver tid finnes. Oslo kommune har en visjon om at byen skal bli stadig grønnere, varmere, mer skapende, med plass til alle. Tverrfaglighet og samarbeid på tvers av sektorer er helt vesentlig for å oppnå visjonen, og for å møte utfordringene som kommunen står overfor de neste årene. Dette kapitlet redegjør for hvilke samfunnsutfordringer som må løses, og hva slags utrednings- og planbehov dette skaper i inneværende bystyreperiode.

En grønnere by

Kampen mot klimaendringene er en av hovedutfordringene kommunen står overfor, og Oslo har satt seg ambisiøse klimamål. Kommuneplanens samfunnsdel har som mål at Oslo skal bli en nullutslippsby, og i forrige bystyreperiode ble det utarbeidet en klimastrategi som danner overbygning for klimaarbeidet i Oslo kommune. Ny klimastrategi ble behandlet i bystyret våren 2020. Strategien omfatter både mål og satsingsområder for klimakutt, energiforbruk og klimatilpasning.

Det er iverksatt en rekke tiltak for å redusere utslipp i Oslo. Utslippsregnskapet viser samtidig at det er behov for å skjerpe virkemidlene ytterligere i tiden framover. Det er behov for omstilling i alle sektorer. Dette vil kreve tydelige og forutsigbare føringer for kommunen i alle relevante styringsdokumenter. En av kommunens viktigste oppgaver vil være å utvikle og gjennomføre de konkrete klimatiltakene med en hastighet og et omfang som leder til måloppnåelse i 2030.

Arealplanlegging er blant de viktigste virkemidlene for å nå målene i klimastrategien. De årlige klimabudsjettene blir et sentralt virkemiddel for å følge opp, videreutvikle og forankre klimatiltakene i årene framover. Kommunen konsekvensvurderer beslutninger med hensyn til klimaeffekt (jf. Klimastrategien), og dette er særlig relevant i plansaker.

Oslo er det sentrale navet for både person- og godstransport for Østlandsområdet. Samtidig er veitrafikk den største utslippskilden i Oslo. Med en økende befolkning og mange som pendler i Osloregionen er det behov for å sikre god kapasitet i byens transportsystemer med vekt på nettopp person- og godstransport. Dette gjøres blant annet gjennom å legge til rette for at flere kan benytte miljøvennlig transport som kollektivtransport, sykkel og gange. Erfaringene fra koronapandemien har vært at når flere jobber hjemmefra, reduseres presset på transportsystemet. Universell utforming av fortau, holdeplasser, på buss, trikk og t-bane og uteområder gir en mer effektiv kollektivtrafikk og muligheter for at flere kan la bilen stå.

For å styrke kollektivtilbudet blir det viktig å både ivareta eksisterende infrastruktur og investere i ny infrastruktur. Prioritering av fremkommelighet for kollektivtransporten er en kostnadseffektiv måte å utnytte eksisterende materiell og infrastruktur på. I tillegg må kommunen sikre tilretteleggingen for syklist og fotgjengere, og videreutvikle trafikantbetalingssystemet. Plan for økt byliv i Oslo sentrum og plan for sykkelveinettet, er vedtatte planer på området som vil følges opp i inneværende bystyreperiode. Kommunen vil i perioden også arbeide videre med å avklare en hensiktsmessig innretning på gå-strategi for Oslo.

Bylivssatsingen skal skape trivelige områder med mindre biltrafikk, med sentrum, Grønland og Tøyen som kjerneområder for satsingen. Det er behov for å jobbe videre med å avklare hvilke elementer i satsingen som skal prioriteres på Grønland og Tøyen. Det vil ikke nødvendigvis

være de samme behovene og de samme virkemidlene som er aktuelle i Kvadraturen og i boligområder på Tøyen og Grønland.

En annen stor utslippskilde i Oslo er forbrenningsanlegg for avfall. På renovasjonsområdet vil det være nødvendig med økt gjenvinningsandel og omlegging til utslippsfri avfallsbehandling. Oslo rustes for å gjennomføre de nødvendige tilpasningene, blant annet ved at hele «avfallsverdikjeden» er samlet i én etat. Kommunen jobber med å legge om til utslippsfri avfallsbehandling og vil bidra til at det etableres et plast-gjenvinningsanlegg på Østlandet, og et anlegg for CO₂-fangst på Klemetsrud. Prosjektene er imidlertid avhengig av at private aktører ser kommersielle muligheter og statlig medfinansiering av fangstanlegg for CO₂. En utfordring fremover er at flere av Renovasjons- og gjenvinningsetatens anlegg har omfattende behov for arealer, vedlikehold og oppgraderinger. Utviklingen mot en mer klimavennlig avfallshåndtering vil kreve ytterligere arealer. I tillegg er det behov for å videreutvikle og endre innsamlings- og mottakssystemet for husholdningsavfall og næringsavfall. I løpet av perioden skal det fremmes en ny avfallsstrategi som skal sikre at avfallsressurser utnyttes best mulig.

En tredje stor utslippssektor er bygg- og anleggsvirksomhet som står for om lag 20 prosent av Oslos klimagassutslipp. Oslo stiller krav om fossilfritt/utslippsfritt i egne bygg- og anleggsprosjekter. Private aktører står imidlertid for en betydelig andel av utslippene fra denne sektoren (anslagsvis 80 %), så Oslo kommune vil fremover stille krav om at også private og statlige aktører legger om til fossilfritt/utslippsfritt.

Støy og lokal luftforurensning rammer mange mennesker i Oslo. Den største støykilden i Oslo er veitrafikken. I sentrumsbydelene hvor det er høy befolkningstetthet og kort avstand mellom trafikkerte veier, trikk/t-bane og jernbanetraseer, er mange utsatt for støy. I takt med en økende fortetting vil det være behov for å prioritere gode støytiltak. Når det gjelder luftforurensning, er de stoffene som bidrar mest til lokal luftforurensning i Oslo svevestøv og nitrogendioksid. Det har vært stadig mindre luftforurensning i Oslo de siste årene, og forurensningsforskriftens grenseverdier overholdes i all hovedsak. Nedgangen er takket være gjennomførte tiltak for å redusere veistøv, som piggdekkgebyr og miljøfartsgrense, samt tiltak som rushtidsavgift og tiltak for å stimulere til bruk av elbil og -busser, samt utfasing av oljebasert fyring. Kommunen vil jobbe for å sikre enda renere luft i tråd med helsemyndighetenes anbefalinger. Dette vil være hovedtema når kommunen skal revidere handlingsplan for bedre luftkvalitet.

En annen utfordring er at det materielle forbruket generelt er for høyt. Ny politikk på dette området er at kommunen vil bruke sin rolle til å tilrettelegge for et bærekraftig forbruk og sirkulære løsninger, samt for å øke gjenvinningsandelen. Blant annet vil det nyopprettede kommunale foretaket Oslobygg være et sentralt virkemiddel for å tilrettelegge for gjenbruk av byggematerialer. En ny strategi for sirkulær økonomi skal gjennom samarbeid på tvers i kommunen og med kommunens næringsliv og innbyggere, legge til rette for avfallsforebygging, gjenbruk, reparasjon og materialgjenvinning. Strategien vil støtte opp under andre sentrale strategier.

Kulturminner er ikke-fornybare ressurser. Kulturminnevern handler om hvordan areal- og bygningsressurser med særlig kulturell og historisk verdi, kan forvaltes på en langsiktig måte. De seneste årene har det i tillegg vært økt fokus på at gjenbruk av eldre bebyggelse. I denne forbindelse er også bebyggelse med lavere kulturminneverdi viktig, både fordi de

representerer materielle ressurser og bidrar til lokal stedsidentitet. Det er behov for å se på blant annet juridiske virkemidler som gjør det mulig å ivareta dem som ressurser i byutviklingen uten å gå via tradisjonell bevaringsregulering for å hindre riving. Dette er blant temaene i en ny kulturminnemelding som vil fremmes i løpet av perioden.

I Oslo har klimaet blitt varmere og våtere, og det har blitt mer ekstremvær. Arbeidet med å øke Oslos klimarobusthet og å takle klimaendringene som vi forventer vil komme, vil bli prioritert og være del av grunnlaget for investeringsbeslutninger. Byens tilpasningsevne er avhengig av at hensynet til framtidens klima ivaretas også i drift og vedlikehold av eksisterende bygg, veier og annen infrastruktur. Byens grønnstruktur danner gode premisser for karbonopptak, samt naturbaserte løsninger for å hensynta klimautfordringer som overvann og høye temperaturer, men også for biologisk mangfold. Den blågrønne strukturen i byggesonen skal derfor sikres og styrkes. Blant de viktigste tiltakene er å øke grøntandelen, gjenåpne elver og bekker, sikre byggefrie belter på 20 meter langs hovedvassdrag og 12 meter langs sidevassdrag, samt planting av 100 000 trær innen 2030. Som ett av flere grep i klimaarbeidet skal kommunen i løpet av perioden utarbeide en strategi for grønne tak og fasader. Det skal også lages en plan for å bidra til styrket forvaltning av byen biologiske mangfold. Arbeidet med disse planene må sees i sammenheng.

Strategiske plangrep for en grønnere by

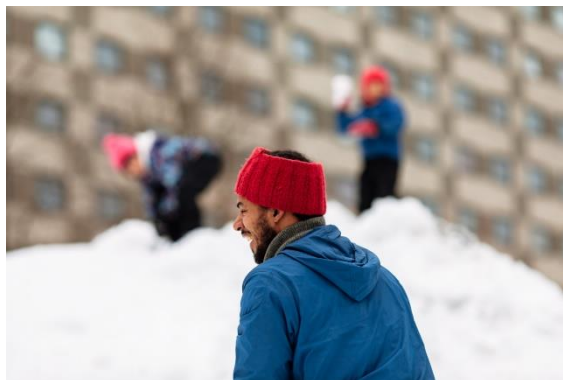
I forrige bystyreperiode ble det vedtatt en rekke planer som skal bidra til å løse utfordringene nevnt over, og gi nødvendig retning og mandat for både klimatiltak, miljøvennlig transport, klimatilpasning, samt for mer gjenbruk og sirkulære løsninger. Planene og tiltak som beskrives i planene, følges opp i inneværende periode.

I inneværende bystyreperiode vil byrådet fremme følgende planer:

- Ny avfallsstrategi mot 2030 skal sikre at avfallsressurser skal utnyttes best mulig.
- Handlingsplan for bedre luftkvalitet i Oslo skal revideres.
- Strategi for sirkulær økonomi skal bidra til at det satses på gjenbruk, reparasjon, oppussing/forbedring og materialgjenvinning.
- Det arbeides med en ny kulturminnemelding som blant annet skal se på muligheter for gjenbruk av eldre bebyggelse.
- Strategi for grønne tak og fasader vil ha som formål å etablere et fundament og retning for aktiv planlegging og utvikling av grønne tak og fasader i Oslo kommune.
- Handlingsplan for bevaring av biologisk mangfold skal inneholde tiltak som bidrar til en styrket forvaltning av Oslos biologiske mangfold.
- Handlingsplan mot plastforurensning i Oslofjorden skal rulleres i perioden. Det skal også utarbeides en plan for å fase ut bruk av gummigranulat.
- Handlingsplan for nullutslippshavn vil vurderes revidert i perioden.
- Klimastrategien vil vurderes revidert i løpet av perioden.
- Det skal lages en strategi for bedre tilrettelegging for gange i byen.

En varmere by

Levekårsforskjellene i Oslo er økende og det har over lang tid vært betydelige sosioøkonomiske forskjeller mellom innbyggere i ulike deler av byen. Mange familier opplever vansker på flere områder samtidig, som lav inntekt, arbeidsledighet, trangboddhet, sosiale utfordringer og helseutfordringer. Andelen barn som vokser opp i fattige familier er høyere i Oslo, enn i Norge som helhet. Lavinntekt er vanligere i østlige bydeler enn i vestlige, men lavinntekt er likevel ikke et rent østkantfenomen. Fattigdom kan være årsak til sosial eksklusjon, eller til tilbaketrekking. Sosiale ulikheter i helse er blant byens hovedutfordringer.

Det er et stort potensial i å gjennomføre satsinger for å løfte flere ut av fattigdom og vanskelig tilværelse gjennom tidlig innsats og mer involvering av innbyggerne. Et viktig grep for å motvirke negative konsekvenser av sosiale forskjeller, er å sikre like muligheter og deltakelse på viktige samfunnsarenaer som utdanning, arbeid og i ulike aktiviteter. Deltakelse bidrar til tilhørighet, det gir verdifulle erfaringer og mestringsfølelse. Det er også viktig for helse og livskvalitet.

Overordnet sett har kommunen stadig behov for kunnskap om hvordan tiltakene virker og hva som påvirker deltakelse, samt gode data om Oslobefolkningens levekår og helsetilstand. Slik kunnskap er av betydning for innsatsen kommunen gjør i flere sektorer og tjenester. I inneværende bystyreperiode skal et kommunalt utvalg (KOU) belyse problemstillinger knyttet til ulikhet og omfordeling.

Noen av de konkrete tiltakene som er gjort for å utjevne sosiale forskjeller de siste årene, er gratis aktivitetsskole, satsinger for å få flere i arbeid, etablering av sommerjobbordning for ungdom, samt tiltak knyttet til områdesatsingene. Kommunen har også satset på å gi lett tilgjengelig hjelp og støtte til familiene, med vekt på de tidlige leveårene og svangerskapsperioden, blant annet gjennom hjemmebesøksprogrammet Nye familier, satsing på skolehelsetjenesten og jordmortjenesten. Videre er Barnehjernernevernet Oslo kommunes satsing for å forebygge, oppdage og hjelpe barn som opplever omsorgssvikt, vold og seksuelle overgrep. Deltakelse i barnehage er særlig viktig for barns språkutvikling, sosiale og kognitive ferdigheter og for inkludering i samfunnet. Etablering av nye barnehageplasser i områder med lav deltakelse har vært et viktig virkemiddel for å gi flere barn mulighet til å gå i barnehage.

Til tross for en positiv utvikling i gjennomføringstallene i Oslo, er det fortsatt en stor utfordring at for mange ungdommer faller fra. Andelen skoleelever som ikke fullfører videregående skole er høyere i levekårsutsatte områder av byen, og blant elever med funksjonsnedsettelse. Det var en nedgang i registrert ungdomskriminalitet sommeren 2020, men trenden de siste årene er likevel at barne- og ungdomskriminaliteten i Oslo er økende. Unge som begår gjentatt kriminalitet utgjør en svært liten andel av ungdomsbefolkningen i Oslo, men de står for en stor andel av den registrerte kriminaliteten for aldersgruppen 10–17 år.

Ungt utenforskap er en utfordring som må løses gjennom en helhetlig tilnærming og god koordinering mellom skoletilbud og andre aktuelle tjenester og ressurser i nærmiljøet. En rekke igangsatte tiltak og prosjekter skal bidra forebyggende, mens andre tiltak skal sikre helhetlig og koordinert oppfølging av ungdommer som er i ferd med å falle ut. Fundament, som er et frivillig 11. skoleår med tett oppfølginger blant eksemplene på slike tiltak. Videre har kommunen har nylig utarbeidet planer for å øke gjennomføringen i videregående opplæring og for å øke motivasjonen blant elever i Osloskolen, som vil følges opp i inneværende bystyreperiode. Handlingsplan for kriminalitets- og rusforebygging blant barn og unge, og handlingsplan mot hatkriminalitet og voldelig ekstremisme i Oslo, vil rulleres i inneværende bystyreperiode.

Barn og unge som vokser opp i fattigdom, bor trangt og som ikke får tilstrekkelig hjelp og støtte hjemme, har et ekstra stort behov for et sted å oppholde seg på ettermiddag og kveld, tilbud om gratis fritidsaktiviteter, og tilgang til bøker og bibliotek, samt riktig og god ernæring. Kommunen har mange ulike initiativer overfor målgruppen, og når det gjelder planer er det nylig utarbeidet en ny plan, "Klubben vår!", som omhandler bydelenes fritidsklubber og fritidsaktiviteter for barn og ungdom.

Selv om sysselsettingen i Oslo normalt sett har vært høy, er det en utfordring at for mange faller utenfor arbeidslivet. I kjølvannet av koronapandemien vil det være enda flere som står uten arbeid. Samtidig er det mangel på kompetent arbeidskraft i visse næringer. Stadig høyere krav til formell kompetanse, spesialiserte oppgaver, og krav til oppdatert kompetanse i tråd med digital utvikling, er noen av grunnene til at for mange faller utenfor. En sentral oppgave de neste årene er å gi flere av innbyggerne varig tilknytning til arbeidslivet. I den vedtatte planen "Rett kompetanse og arbeid til alle" er det beskrevet ulike tiltak og virkemidler som skal bidra til at flere kommer i jobb. Tiltakene vil følges opp i inneværende periode.

Møteplasser og opplevelser, samarbeid i frivillige organisasjoner og deltakelse i idrettslag er med på å skape felleskap og tillit. Den kulturelle grunnmuren styrkes gjennom tilbudene som når ut til alle; kulturskole, bibliotek, frivillighet. Tilbudene skal være tilgjengelig uavhengig av den enkeltes bakgrunn. Selv om de fleste deltar i ulike aktiviteter, er en utfordring at det er sosial ulikhet i deltakelsen i organiserte fritids-aktiviteter blant unge i Oslo. Gutter deltar også i noe større grad enn jenter. Et viktig arbeid framover handler om å redusere barrierene for deltakelse, og planen "Barrierer for deltakelse i idretten for barn og unge" inngår som et sentralt strategidokument på feltet.

Trygge og gode oppvekstvilkår og deltakelse på ulike fritidsarenaer legger også grunnlag for god folkehelse. I dag er det en betydelig andel av Oslos befolkning som ikke oppfyller anbefalingene om fysisk aktivitet. Spesielt gjelder dette for ungdom, og særlig ungdom med lav sosioøkonomisk bakgrunn. Vi vet også at overvekt og fedme er mer utbredt i bydeler med lavere inntekts- og utdanningsnivå. Sosial ulikhet i helse som Oslos største folkehelseutfordring vil løftes i den kommende folkehelsestrategien for kommunen.

Tilstrekkelig tilgang på hensiktsmessige lokaler, møteplasser og idrettsanlegg er en sentral utfordring. Selv om det gjøres store investeringer i nye bygg og anlegg, og i vedlikehold og forvaltning av eksisterende bygg og eiendommer, vil det fortsatt være lav anleggsdekning per innbygger i Oslo. I inneværende periode vil kommunen rullere behovsplan for idrett og friluftsliv, som vil være et overordnet styringsverktøy som synliggjør behovet for nye anlegg og arealer.

Også skolene har store arealbehov. De store barnekullene fra rundt 2010 og utover har medført en rekordstor utbygging av barne- og ungdomsskoler i byen. Kullene er nå i ferd med å nå videregående skole, og det er ikke planlagt for tilstrekkelig antall skoleplasser, som samtidig skal bidra til økt deltakelse og at enda flere elever velger yrkesfag. Ny skolebehovsplan skal legges frem i løpet av perioden.

Mangfold er en svært viktig verdi og ressurs for Oslo, og også et viktig politikkområde framover. Mangfold er ikke avgrenset til kjønn, etnisitet, alder eller funksjonsnedsettelse, men gjelder også «usynlige» faktorer som oppvekst, utdanning og livsverdier. Mangfoldsarbeidet sees i sammenheng med arbeid mot fattigdom, tilgang på arbeid og bolig, universell utforming, diskriminering og hvordan overstige hindre for aktiv deltakelse i nærmiljø og samfunnsliv. Det er en utfordring at for mange av innbyggerne opplever diskriminering og rasisme. Kommunen vil i inneværende bystyreperiode skaffe seg bedre kunnskap om omfanget av rasisme og diskriminering, som skal danne grunnlag for nye verktøy for å håndtere slike utfordringer.

Det blir flere eldre i årene framover og kommunen står overfor flere utfordringer innenfor helse- og omsorgstjenesten de kommende årene. I Oslo forventes det at det vil være ca. 50 000 flere eldre over 67 år i 2040. For å imøtekomme denne utviklingen har Oslo vedtatt en handlingsplan for en aldersvennlig by: et inkluderende og tilgjengelig urbant miljø som fremmer aktiv aldring og som kan redusere presset på helse- og omsorgstjenester. Vi er i dag i snitt pensjonister i 27 år, og det øker. Gjennom inkludering og tilgjengelighet vil seniorene være en ressurs. Byrommet og lokalmiljøet må være utformet slik at eldre i størst mulig grad kan leve aktive og selvstendige liv. Eldre har selv utpekt tilpassede transportmidler som viktig for å imøtekomme deres behov. Ruter aldersvennlig transport (Rosa busser) er et slikt tilbud. Videre må det legges til rette for gode møteplasser, på tvers av generasjoner. Utviklingen i eldrebefolkningen gjør også at behovet for hensiktsmessig velferdsteknologi øker.

Flere eldre bor i eget hjem med (eller uten) tjenester fra kommunen, og eldre pasienter som skrives ut fra sykehus til helsehus er sykere nå enn tidligere. Mange av disse har behov for god rehabilitering for å kunne fortsette å bo i eget hjem og kommunen vil vurdere en ny helhetlig plan for rehabilitering. Strategisk boligplan for eldre med hjelpebehov skal rulleres i inneværende periode. Planen skal blant annet gi oversikt over ulike boformer for eldre.

Bruk av illegale rusmidler og alkohol er vanligere i Oslo enn i resten av landet. Et stort antall rusmisbrukere er bostedsløse. Med overgangen fra institusjon til bolig innenfor rusfeltet er det økt behov for boliger til målgruppen. Rullering av boligbehovsplanen vil gi et oppdatert grunnlag for framskaffelse av boliger både til denne målgruppa og andre. De neste årene skal det også bygges og kjøpes flere små og mellomstore bygårder, for å legge til rette for en variert beboersammensetning og spre kommunale boliger over hele byen.

I Oslo konkurrerer kommunen med spesialisthelsetjenesten om de samme fagpersonene, noe som gjør at det er stadig vanskeligere å rekruttere helsefaglig utdannende medarbeidere. En ny rekrutterings- og kompetanseplan for bærekraftige helse- og omsorgstjenester skal sikre at kommunen har tilstrekkelig og oppdatert kompetanse på helse- og omsorgsfeltet.

Fokus på bærekraftig, sunn mat er ny politikk i Oslo kommune. Det skal satses på et mer plantebasert kosthold og betydelig reduksjon av kjøttforbruket, og vegetarmat skal være standardvalg ved kommunale arrangementer. Kommunen skal blant annet vurdere hvordan innkjøpsordninger kan bidra til en ny mat- og måltidspolitik. Samtidig skal ernæringsarbeidet for eldre styrkes. Mange eldre er feil- og/eller underernærte, og dette er en stor menneskelig, medisinsk og økonomisk utfordring for helse- og omsorgstjenesten. Ernæring til sårbare grupper må sees i sammenheng med Oslos politikk for bærekraftig mat. I innværende bystyreperiode vil kommunen utarbeide en plan for å fremme bærekraftig mat. Samtidig vil kommunen vurdere en overordnet plan for mat, ernæring og måltider i kommunens ulike institusjoner og tjenester.

Innbyggerperspektivet står sentralt i alt Oslo kommune gjør. Kommunen skal hele tiden vurdere hvordan vi kan tilpasse og videreutvikle de tjenestene vi har. Generelt er det behov for gode kunnskapsgrunnlag om virkningen av tjenestene kommunen tilbyr. Kommunens virksomheter må ha nødvendig handlingsrom til å utforme tjenestene slik at de oppleves nyttige og dekker behov hos de som mottar eller bruker tjenestene. Samtidig må det være balanse mellom styring og ledelse, tillit og kontroll. Dette vil være blant temaene for et nytt kommunalt utvalg som skal se nærmere på behovet for en tillitsreform i Osloskolen.

Strategiske plangrep for en varmere by

I forrige bystyreperiode ble det fremmet en rekke planer som skal bidra til å løse utfordringene nevnt over, og som vil følges opp i innværende periode. Det ble blant annet vedtatt planer som skal bidra til tidlig innsats, god opplæring, hindre frafall i skolen, plan for å sikre rett kompetanse og arbeid til alle, og planer som skal sikre god oppfølging innen rus og psykisk helse. Handlingsplaner for aldersvennlig by og trygg og mangfoldig eldreomsorg er sentrale på eldreområdet.

I innværende bystyreperiode vil byrådet fremme følgende planer:

- En barnehagebehovsplan skal fremmes for første gang og skolebehovsplanen skal rulleres.
- Det skal utarbeides en ny strategi for å rekruttere og beholde kvalifiserte lærere. Strategi for kompetanse og rekruttering i Oslobarnehagen skal vurderes.
- Planen «Teknologi for læring» om bruk av læringsteknologi i Osloskolen, skal rulleres.
- En ny plan skal se på hvordan barnevernet kan styrkes, og hvordan fase ut kommersielle.
- Behovsplan for idrett og friluftsliv for 2019-2028, med tilhørende handlingsplan, vil rulleres i perioden.
- Det skal utarbeides en overordnet og langsiktig folkehelsestrategi for Oslo. Folkehelsestrategien vil erstatte Folkehelseplan for Oslo 2017-2020.
- Boligbehovsplanen skal rulleres. Denne danner grunnlag for fremskaffelsen av kommunalt disponerte boliger.
- Ny handlingsplan for voldsforebygging i skolen skal utarbeides. SaLTo handlingsprogram 2017-2020 – kriminalitets- og rusforebygging blant barn og unge i

Oslo og SaLTo handlingsplan 2018–2021 – mot hatkriminalitet og voldelig ekstremisme i Oslo skal begge rulleres.

- En ny handlingsplan mot hatefulle ytringer, islamofobi og andre former for religionsforfølgelse, skal utarbeides.
- En ny handlingsplan for å styrke rekrutteringen av ledere, ansatte og styremedlemmer med minoritetsbakgrunn skal bidra til større mangfold i kommunen.
- Rekrutterings- og kompetanseplan for bærekraftige helse og omsorgstjenester skal se på hvordan kommunen kan sikre rett kompetanse.
- En ny, helhetlig plan for rehabilitering skal vurderes.
- Strategisk boligplan for eldre med hjelpebehov og Demensplan for Oslo skal begge rulleres i perioden.
- Handlingsplan for mennesker med funksjonsnedsettelser og Prinsipper for universell utforming i Oslo kommune skal begge rulleres i perioden.
- Plan for å fremme bærekraftig mat skal vurdere hvordan kommunen kan legge til rette for et mer plantebasert kosthold. Dette må sees i sammenheng med en overordnet mat- og måltidspolitik.
- Det skal utarbeides en ny handlingsplan for seksuell- og reproduktiv helse.
- Handlingsplanen «Stolt og fri» rulleres i perioden.

En mer skapende by

Oslo står overfor store endringer og krevende omstillinger blant annet som følge av befolkningsvekst, klima- og miljøutfordringer, innovasjon og teknologiske endringer. Utviklingstrekkene utfordrer eksisterende næringsliv, men skaper samtidig gode muligheter for nye næringer og innovasjon i offentlig tjenesteyting. En viktig oppgave framover er å jobbe målrettet for bærekraft, sirkulær økonomi og et seriøst arbeidsliv. Sentrale virkemidler er aktiv næringspolitikk, ordninger som skal stimulere til innovasjon og utvikling av grønn næring, bruk av innkjøpsmakt og markedspåvirkning.

Gjennom eiendomsforetakene og særlig det nye Oslobygg har kommunen mulighet til å etterspørre løsninger og produkter som bidrar til innovasjon og miljøvennlige løsninger, og på denne måten skape varige og langtrekkende virkninger i leverandørbransjen. Opprettelsen av det kommunale foretaket Oslobygg med et stort investeringsvolum vil være viktige bidrag for å understøtte innovasjon.

Kunnskapsintensive forretningsmessige tjenestenæringer utgjør den største næringen i Oslo, målt i både verdiskaping og sysselsetting. Oslos befolkning er høyt utdannet, og som landets kunnskapshovedstad er Oslo også tyngdepunkt for høyere utdanning og FoU-aktivitet. Utfordringen ligger i å styrke Oslos internasjonale konkurransekraft, og legge til rette for fornyelse og omstilling til en enda mer kunnskaps- og innovasjonsdrevet økonomi. Til det kreves et godt samspill mellom byutvikling, utdanning, forskning, næringsliv og offentlig sektor, som sammen kan bidra til økt verdiskaping, innovasjon, omstilling til nullutslippssamfunnet og flere arbeidsplasser. I perioden vil kommunen utarbeide en FoU-strategi for kommunens egen virksomhetsutvikling, som blant annet skal se på hvordan kommunen kan samhandle bedre med kunnskapsmiljøene. FoU-strategien skal også sees i sammenheng med muligheten til å utnytte kommunens anskaffelsespolitikk, og hvilke fordeler som kan oppnås gjennom samarbeid mellom kommunen og næringslivet.

Oslo har den klart største andelen sysselsatte i kunst- og kulturnæringene i landet. Oslo har også mange av de største utdanningsinstitusjonene innenfor kunst og design. En utfordring for kunstnerne er tilgang på produksjonslokaler. I perioden vil kommunen følge opp arbeid med å få bedre oversikt over den kulturelle infrastrukturen i Oslo.

Som hovedstad er Oslo vertskap for store kulturinstitusjoner og arrangementer, og et mangfold av kulturaktører. Oslos investeringer i kultur det siste tiåret har hatt en positiv effekt på byens kulturelle omdømme, og nye arenaer blir viktige trekkplastre når Oslo skal profilere seg som reisemål. Samtidig kan det være utfordrende å måle og synliggjøre virkninger av kulturtiltak. Kommunen har behov for mer kunnskap om hvilke effekter kulturtiltak har, som grunnlag for ny politikk på kulturfeltet, men også for reiselivssatsinger og næringsutvikling. En ny strategi skal se på hvordan Oslo kan være et attraktivt og bærekraftig reisemål, også i framtiden. Strategien vil være sektorovergripende, men kultur vil være en vesentlig faktor i Oslo som reiselivsdestinasjon.

Mange av oppgavene kommunen står overfor de neste årene er sammensatte og komplekse. Vi må jobbe sammen, på tvers av fagmiljøer og på tvers av sektorer, for å skape gode løsninger. En sentral utfordring er at det økonomiske handlingsrommet på sikt forventes å bli redusert, slik at kommunen må arbeide smartere for å fortsatt gi innbyggerne gode tjenester. Kommunen er kommet et godt stykke på vei i å utforske hvilke muligheter som ligger i digitalisering, slik at både tjenestene og måten vi jobber på kan bli mer målrettet og tilpasset med gode digitale løsninger. I inneværende periode vil kommunen lage en digitaliseringsstrategi som skal bidra til brukervennlige digitale tjenester for innbyggerne, mer effektive prosesser samt økt grad av samhandling og kunnskapsutvikling på tvers av sektorer og nivåer i kommunen.

Strategiske plangrep for en mer skapende by

I forrige bystyreperiode ble det utarbeidet flere planer og virkemidler som skal bidra til en mer skapende by, blant annet Campus Oslo som er en strategi for utvikling av kunnskapshovedstaden, samt planer for kunstbyen Oslo, Oslo som filmhovedstad, vekst og verdiskaping i kunst og kultur, samt en arrangementsstrategi. Planene og tiltak som beskrives der, vil følges opp i innværende periode.

I inneværende bystyreperiode vil byrådet fremme følgende planer:

- Strategi for forskning, utvikling og innovasjon for kommunens egen virksomhetsutvikling (FoUI-strategi) skal blant annet se på hvordan kommunen kan samhandle bedre med kunnskapsmiljøene, samt hvordan utnytte kommunal anskaffelsespolitikk og samarbeid mellom kommunen og næringslivet.
- Strategi for utvikling av Oslo som et bærekraftig reisemål skal vurdere hvordan Oslo også i framtiden kan være en attraktiv og bærekraftig destinasjon.
- Handlingsplan for gatekunst og bibliotekplan for Oslo skal rulleres i perioden.

- Digitaliseringsstrategi som skal bidra til at ulike sider ved digitalisering sees i sammenheng og bidra til brukervennlighet. Dette arbeidet skal inkludere en informasjonssikkerhetsstrategi.
- Alkoholpolitisk handlingsplan 2020-2024 skal fremmes.
- Det skal fremmes en ny eierskapsmelding hvor kommunenes inntekter, verdier og mål om bærekraft vil inngå.

En by med plass til alle

Hovedgrepet for byutviklingen er fortsatt at byen skal vokse innenfra og ut og langs banenettet, i tråd med prinsipper for arealeffektiv og klimavennlig byutvikling. Befolkningsøkningen i Oslo legger press på byens arealer, og med økt utbygging øker også behovet for å sikre de blågrønne kvalitetene slik at alle har tilgang til gode rekreasjonsområder i sitt nærmiljø. Tilrettelegging for rekreasjon i nærmiljøet kan bidra til at folk tar mer helsevennlige valg. I tillegg ønsker Oslo at byrommene skal bli grønnere og triveligere med mulighet for aktivitet og opphold.

Et grep for å styrke og utvide den blågrønne strukturen, er å legge til rette for økt differensiering av ny bebyggelse. Noen steder kan det legges opp til å bygge høyere, mens andre steder kan det legges til rette for lavere og mindre utbygging. Disse spørsmålene vil kommunen blant annet se nærmere på i arbeidet med kommuneplanens arealdel, og gjennom revisjon av høyhusstrategien og småhusplanen.

Kommunen legger opp til omfattende utbygging og utvikling av områder mange steder i byen samtidig. Dette byr på utfordringer for kommunen med å tidlig sikre areal til nødvendig teknisk, grønn og sosial infrastruktur samt tidsnok sikre finansiering og forestå gjennomføring av denne infrastrukturen. Kommunen har utarbeidet en helhetlig, operativ og fleksibel eiendomsstrategi for kommunal eiendomsposisjonering. Denne skal danne grunnlag for en langsiktig kjøpspolicy, slik at kommunen får en langsiktig og kostnadseffektiv arealberedskap for sine behov.

Et viktig suksesskriterium for ønsket klimavennlig byutvikling, er at det etableres skole- og barnehagetilbud i nærområdene, et finmasket sykkelveinett og gode gangforbindelser, samt et kollektivtilbud som fungerer godt og som er universelt utformet. Det er en utfordring at finansiering gjennom Oslopakke 3 og grunneierbidrag ikke er tilstrekkelig for å få på plass nødvendig infrastruktur alle steder. Tilretteleggelse for byggeklare områder og tomter er viktig.

Utbyggingsavtaler sikrer gjennom grunneierbidrag finansieringsmuligheter på kort sikt, og bidrar til raskere realisering av planer. For utbyggere vil avtalene bidra til at de slipper å vente på at kommunen etablerer nødvendig infrastruktur før de begynner å bygge. Dette kan bidra til å sikre framdrift i byggeprosjekter. Det blir derfor viktig å utvikle gode verktøy og arbeide på en godt koordinert måte ved planlegging, finansiering og gjennomføring av nødvendig

infrastruktur. Disse spørsmålene ses nærmere på blant annet i forbindelse med arbeidet med ny arealdel av kommuneplanen.

Regionalt samarbeid er spesielt viktig i areal- og transportplanleggingen. I lys av region- og kommunereformen og at den regionale planen for areal og transport i Oslo og Akershus har virket i fem år, vil det være hensiktsmessig å forberede og igangsette en evaluering av planen i samarbeid med Viken fylkeskommune. Det er utviklet et målesystem som viser om utviklingen i regionen er i tråd med planen, noe som vil være et viktig grunnlag i evalueringen.

Boligprisene i Oslo er høye, og det er en utfordring at mange i Oslo har vanskeligheter med å etablere seg på boligmarkedet. I tillegg er kun et begrenset antall boliger tilgjengelige for personer med funksjonsnedsettelser, noe som gjør det ekstra vanskelig for denne gruppen. Kommunen vil framover jobbe videre med å hjelpe grupper som ikke er i målgruppen for kommunale boligsosiale tilbud, men som har vanskeligheter med å kjøpe en egnet bolig. Et sentralt strategidokument som også skisserer ulike modeller for en tredje boligsektor er den vedtatte strategien Nye veier til egen bolig.

Kommunen har ansvar for å ivareta befolkningens sikkerhet og trygghet. Kommunen må være rustet til å reagere på plutselige og uforutsette hendelser. Kommunalt risikobilde er en samlet oversikt over risiko og sårbarheter som forteller oss hva vi må arbeide for å forebygge og hva vi må ha en beredskap for å håndtere. Utbruddet av koronavirus i 2020 har berørt alle kommunens virksomheter og sektorer på ulike måter. Situasjonen aktualiserer behovet for et kommunalt risikobilde som til enhver tid må være oppdatert og for at virksomhetene til enhver tid har oppdaterte beredskapsplaner. Kommunalt risikobilde skal revideres i løpet av inneværende bystyreperiode.

Kommunen er også pålagt å sikre byens innbyggere og næringsliv nok drikkevann av høy kvalitet og håndtere avløpsvannet slik at miljøet, vassdragene og fjorden ikke utsettes for forurensning. Arbeidet for å redusere Oslos sårbarhet for bortfall av vann vil stå sentralt i årene framover. Oslo har vedtatt byggingen av ny reservevannforsyning, inkludert et nytt stamnett for å fordele vann fra Huseby til resten av byen. Samtidig er flere tiltak for å gjøre dagens vannforsyning mer robust, under gjennomføring. I planarbeid knyttet til utbyggingsområder er det dessuten viktig å kartlegge drikkevannskilder og drikkevannsledninger, avløpsledninger og marint biologisk mangfold for å beskytte disse, og sikre mot mulig framtidig forurensning. Det er viktig med en overordnet risikoanalyse av samtidighet i byutviklingsprosjekter.

Behovene for arealer til overvannshåndtering og arealbehov for teknisk infrastruktur under bakken må sees i regional sammenheng og ha fokus i kommende planperiode. Det er også behov for en styrking av vannforskriftsarbeidet for å redusere utslipp til vassdrag og fjord.

Strategiske plangrep for en by med plass til alle

I forrige bystyreperiode ble det blant annet fremmet en plan med mål og strategier for boligpolitikken framover, samt planer som skal sikre at Oslo er rustet til å takle endringer i klimaet og det ble satt i gang arbeid med ny drikkevannsforsyning. Planene og tiltak som beskrives i planene, følges opp i inneværende periode.

I inneværende bystyreperiode vil byrådet fremme følgende planer:

- Det skal utarbeides en ny arealdel til kommuneplanen. Før et planforslag utarbeides, skal det legges fram for bystyret et planprogram som skisserer aktuelle temaer og utredninger knyttet til arealdelen, medvirkningsopplegg samt fremdriftsplan for arbeidet. Byrådet tar sikte på å gjennomføre offentlig ettersyn og høring av utkast til planprogram i en periode på minst tre måneder ved årsskiftet 2020/2021.
- Det igangsettes revisjon av Høyhusstrategien og Småhusplanen og disse sees i sammenheng med grep for å styrke den blågrønne strukturen i byen.
- Kommunalt risikobilde og smittevernsplanen rulleres i perioden.